

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

А Розглядається роль мистецтва, зокрема музичне та народно-інструментальне виконавство як фактор музично-естетичного виховання підлітків. Окрема увага приділена технологіям, спрямованим на всебічний розвиток вихованців народно-інструментальних колективів. Розглянуто особливості підліткового віку. Здійснено аналіз педагогічних ідей проблеми музично-естетичного виховання в цілому та окремих її аспектів. Автор розглядає питання, пов'язані з формуванням інтересу до народно-інструментального виконавства підлітків. Аналізуються праці провідних науковців, які дають уявлення про сучасний рівень проблеми розвитку пізнавального інтересу школярів та їхнього особистісно зорієнтованого навчання. Визначено сутність інтересу до народно-інструментального виконавства.

Ключові слова: підлітки; музично-естетичне виховання; позашкільні заклади освіти; народно-інструментальне виконавство

Актуальність проблеми. Сучасний період оновлення українського суспільства, його духовне відродження висувають перед педагогічною наукою завдання щодо посилення зв'язку між культурою та освітою, що зумовлено ствердженням ідей самоцінності людської особистості, гуманістичної сутності національно орієнтованого світогляду молоді.

У сучасних умовах реформування всіх ланок освіти в Україні принципового значення набуває розгляд позашкільної діяльності як цілісної педагогічної системи музично-естетичного виховання особистості школяра в специфічних умовах її навчання і життєдіяльності. Найхарактернішими особливостями останньої є невимушене, неформальне спілкування і самовиявлення, вільний вибір форм і засобів діяльності, їхнє використання з огляду на вже сформовані ціннісні орієнтації, внутрішні мотиваційні установки вихователя і вихованців. Виховання так само, як і навчання, формування й розвиток є складником цілісного процесу творення особистості школяра, що здійснюється під впливом зовнішніх суспільних факторів і внутрішніх процесів саморозвитку учня.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») декларує головну мету суспільства – створення життєздатної системи виховання для забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації [5].

Концепція Нової української школи, закладаючи новий зміст і підходи до шкільної освіти, проголошує необхідність її тісної співпраці з позашкільною освітою з метою виявлення індивідуальних нахилів і здібностей кожної

дитини та її цілеспрямованого розвитку. Концепція художньо-естетичного виховання школярів закладає основи забезпечення високої художньо-естетичної освіченості та вихованості дітей та молоді України.

Формування у підлітків певної системи музично-естетичних уявлень, поглядів, які зможуть допомогти їм виробити в собі критерії естетичних цінностей, готовність і вміння вносити елементи прекрасного у своє життя, починається зі сприймання оточуючого. Отже, виховання музикою не є ізольованим процесом, а пов'язане із соціальним і загальним психічним розвитком учня та здійснюється в контексті становлення цілісної особистості людини [11, с. 60].

Встановлення діалогу вихованців підліткового віку з музичним мистецтвом можливе, якщо вони навчаться його самостійно сприймати, глибоко аналізувати й оцінювати, а також творчо інтерпретувати, що дозволить їм стати суб'єктом цього процесу та виявляти відповідну активність, самостійність.

Зазначене вище дозволяє зробити висновок, що вихованець підліткового віку має різний рівень готовності до взаємозв'язку з музичним мистецтвом: значна частина учнів має ще недостатній досвід пізнання та освоєння музичного мистецтва, відчуває значні труднощі у налагодженні плідного діалогу з проявами прекрасного в музично-виконавській практиці. Як зазначають К. Журба, Е. Заредікова, «для підлітків творчість є засобом самовираження і самоствердження. Значущими у підлітковій творчості є пошук і випробування власних можливостей, дослідження певних процесів, життєві відкриття» [6, с. 156].

Психологи, соціологи та педагоги звертаються в своїй праці до проблем підліткового віку. Жан-Жак Руссо ха-

рактизує цей період, як «нове народження» людини та відзначає, що важливою рисою зазначеного вікового періоду є зростання самосвідомості, формування особистості. Г. Дідич зазначає, що важливим фактором розвитку підлітків є здатність до абстрактного мислення, формування активного, самостійного, творчого мислення. Варто зазначити, що паралельно з фізичним та соціальним розвитком підлітків, активно розвиваються почуття й емоції підлітків, формуються моральні ідеали, почуття відповідальності, патріотизму, національної гордості тощо. Отже, підлітковий вік є періодом формування естетичних почуттів та естетичного відношення вихованця до дійсності.

В. Мухіна зазначає, що саме підлітки та юнацтво найсприйнятливіші до впливу музики: «підліток, захоплений слуханням музики і включений у виконавську музичну діяльність, зацікавлений у розвитку власних музичних здібностей, прагне вдосконалити мелодичний слух, ладове чуття, розвинути гармонійний слух і здатність до слухових уявлень. Розвиваючи внутрішній слух, він занурюється в потік музичної уяви, художніх образів і переживає глибокі духовні почуття» [9, с. 18].

Ставлення до музичного мистецтва є важливим показником духовних потреб підростаючої особистості у підлітковому віці, який характеризується «появою нових потреб та інтересів у різноманітних сферах духовного життя, бажанням активно включатися у різноманітні форми позаурочної діяльності, прагненням до самостійності, зміни системи цінностей». Це обумовлено такими факторами, як експресивність, ритмічність музики, що дозволяє підлітку висловити свої почуття й емоції, а також спроможність самої музики бути засобом міжособистісних комунікацій дітей і молоді.

Однією з проблем процесу музично-естетичного виховання у дітей підліткового віку є й те, що в цей період у учнів змінюється співвідношення конкретно-образного й абстрактного мислення. Виокремлюючи основні критерії та параметри розвитку цієї діяльності, З. Морозова підкреслює, що вони тісно пов'язані й залежать від психологічного і загально естетичного розвитку дитини: розвиток здібностей до музично-естетичного сприйняття (багатство асоціацій при сприйнятті, наявність елементів творчої уяви, емоційна чуйність до творів мистецтва); рівень сформованості естетичних оцінок – наявність знань, розуміння складності твору мистецтва, сприйняття всіх його частин відповідно до їх значення, ступінь розуміння мови певного виду мистецтва, рівень і характер оцінних суджень; розвиток здібностей до естетичної діяльності, ступінь залучення до художньої самодіяльності та творчості [3, с. 23-29].

Мотиви входження у світ музики у всіх підлітків різні: для одних заняття музикою є засобом саморозвитку, самовдосконалення, самовиховання, для інших – засо-

бом міжособистісного і колективного спілкування, а для третіх – дозвіллям.

Викладення основного матеріалу. Досліджуючи організовані форми музично-естетичного виховання підлітків у закладі позашкільної освіти, варто зазначити, що народно-інструментальна музика характеризується значним виховним потенціалом, який ще недостатньо реалізується. З нашого погляду, музично-естетичне виховання підлітків засобами народно-інструментального виконавства в закладах позашкільної освіти полягає в тому, що під впливом цілеспрямованого педагогічного керівництва, універсальні загальнолюдські (пізнавальні, моральні, естетичні) цінності мають стати об'єктами переживання та усвідомлення їх вихованцями музично-естетичні інтереси і потреби, здатність до сприйняття й оцінки музичних явищ, аксіологічна установка на творчу діяльність у сфері музики. Саме в розвитку музично-естетичного потенціалу підлітка, формується його естетичний смак, ідеал, удосконалюється його особистість згідно із загальнолюдськими законами добра, краси, любові і т. д. [1, с. 158–159].

Однією з істотних ознак розвитку мислення у підлітків є поєднання абстрактності з образністю, що вказує на особливу їхню чутливість до художніх образів-символів, схильність до їх активного, творчого усвідомлення.

Таким чином, виховним середовищем, яке здатне задовольнити вікові потреби підлітків у розвитку є заклад позашкільної освіти. Їхній перехід у новий якісний стан співпадає у часі з усвідомленням позашкільної освіти не тільки як надзвичайно актуального явища для подальшого розвитку освітнього простору України, але й як одного зі складників педагогіки розвитку.

Автор Г. Пустовіт розуміє «позашкільну освіту не як придаток до школи, цей самостійний вид освіти, самоцінний – ніколи ніякою школою замінений не буде, оскільки чим вище якісний рівень шкільної освіти, тим ширший стає спектр освітніх інтересів і запитів особистості, які сама загальноосвітня школа задовольнити не в змозі [10, с. 13].

Розв'язання цієї проблеми особливо актуалізується в контексті визначення теоретичних засад розвитку освіти і виховання учнів у вільний від навчання в загальноосвітній школі час, зокрема у закладах позашкільної освіти, у яких зміст освіти і виховання ґрунтується насамперед на особистісних інтересах і потребах дитини. Відповідно до освітнього процесу передбачається особистісно зорієнтований підхід до його побудови на принципах науковості, полікультурності, системності, інтерактивності, єдності освіти і виховання та на засадах гуманізму і демократії.

Навчально-виховну діяльність закладу позашкільної освіти, за переконанням Н. Ганнусенко, потрібно розглядати як «поле-простір (культурне середовище, в якому можливий саморозвиток, що залежить від навколишніх

умов); спосіб організації – діяльність або довільне, пасивне сприйняття довкілля; рівень діяльності – культуротворчість, яка має стати духовною основою дозвілля, головним стимулом розвитку учнів» [4, с. 10].

Таким чином, позашкільний педагогічний процес будується на основі особистісно зорієнтованого підходу, відмовляючись від шкільного авторитаризму у стосунках між педагогами та вихованцями. Такий підхід реалізується за рахунок того, що дитина самостійно обирає середовище, в якому формується її поведінка та ставлення до оточуючих. Важливою ознакою, що особливо вирізняє позашкільний педагогічний процес, є також об'єднання школярів за спільними інтересами, відповідно до їхніх можливостей і потреб, а не за віковою чи іншою ознакою. О. Бруднов зазначає, що «цінність позашкільної освіти в тому, що проходимо з дитиною інший освітній шлях – ми не тільки даємо їй інформацію, здатну підтримувати, головне – ми включаємо її в процес, який дозволяє дитині освоювати ту чи іншу галузь людської діяльності, людського знання, набувати вміння та навички, вдивлятися в майстерність своїх рук, у досконалість свого педагога, тоді дитина має можливість вибирати і свій вибір освоювати ...» [2, с. 26].

Освітнє середовище закладів позашкільної освіти цілком здатне відповідати сформульованим А. Брудновим цінностям, адже саме у цих закладах вихованці мають безмежні можливості використовувати ресурси цього середовища для розкриття своїх талантів і здібностей, культивування здатності до пошуку власного соціального та особистого самовизначення [там само].

Цінність позашкільної освіти на переконання В. Міленіна в тому, що вона компенсує недостатню варіативність шкільної освіти, сприяє професійному самовизначенню дітей та молоді та дозволяє самостійно визначати, а потім і продуктивно застосовувати знання, вміння і навички. Створення інноваційної навчально-виховної моделі простору позашкільного закладу сприяє якіснішому забезпеченню задоволення освітніх і комунікативних потреб, соціалізації, розвитку творчих здібностей вихованців, самовдосконаленню та подальшому професійному розвитку психолого-педагогічного колективу [8, с. 140].

Отже, музично-естетичне виховання підлітків у позашкільному освітньому середовищі має такі особливості: ґрунтується на особистісно зорієнтованому підході, який передбачає врахування потреб та інтересів кожного вихованця; здійснюється під час дозвіллевого часу вихованця; різновікові об'єднання вихованців за спільними інтересами; гнучкість, не заформалізованість структури, яка оперативно реагує на змінні соціокультурні та освітні потреби дітей, урахування їхніх індивідуальних потреб і здібностей; свобода вибору занять.

Відсутність примусу, свобода вибору занять робить заклад позашкільної освіти привабливим для дитини різ-

ного віку. За визначенням ЮНЕСКО, позашкільна освіта є нині відкритою, неформальною паралельною освітою, що спроможна швидко і мобільно реагувати на зміни в соціальному середовищі, на різноманітність потреб і мотивів соціуму, здібностей дітей.

Процес виховання в закладах позашкільної освіти має такі специфічні ознаки: добровільна участь дітей; відсутність регламентуючих установок; свобода вибору занять; диференціація учнів за інтересами до конкретної галузі праці, науки, техніки та виробництва; постановка перед кожним вихованцем близьких у досягненні завдань трудової діяльності. Свобода і можливість вибору улюблених занять у цих закладах благотворно позначаються і на характері самоорганізації майбутнього життя дитини, сприяють її базовій професійній підготовці і компетентності, допомагають знайти ідеальну модель майбутньої професійної діяльності, «приміряти» її до своїх можливостей і характеру ще в ранньому віці, точніше визначити місце в житті, повно цінніше реалізувати творчі можливості.

Особливістю методики позашкільного педагогічного процесу є неперервність процесу музично-естетичного виховання; дитина не тільки відтворює те, що засвоює, а й розвиває набутий досвід, доповнює його, вдосконалює. У цьому полягає закон творчої поведінки [13, с. 58].

Згідно із сучасними науковими поглядами на особистісно зорієнтоване виховання, гуманізацію і демократизацію позашкільної освіти, актуалізується проблема естетичного виховання підлітків у галузі музичної культури засобами народно-інструментального виконавства, як невід'ємного складника духовної культури особистості. Народно-інструментальне виконавство, як найдоступніший вид музичної діяльності, найінтенсивніше збагачує естетичний досвід вихованців, ознайомлюючи їх із кращими зразками національної та світової інструментальної спадщини, творчістю видатних композиторів, виконавців, найкращих колективів. Варто зазначити, що багатоскладова комплексна природа виконавського мистецтва, його традиції та особливості функціонування в сучасному музичному житті суспільства зумовлюють змінність поглядів педагогів-музикантів на зміст народно-інструментального виконавства вихованців.

Формування інтересу до народної музики є важливою психолого-педагогічною умовою, що стимулює розвиток духовного світу підлітків, розширює їхній естетичний світогляд. Спілкування із народною музикою допомагає підліткам адаптуватися в культурному середовищі й осягати нові реалії суспільного життя. Соціальна значущість такого контакту визначається художньою глибиною музичних образів, якістю відображення в них духовного досвіду людини, здатної усвідомлювати трансформаційні процеси дійсності, готової до вирішення проблем сьогодення.

В організації колективної форми діяльності музичного гуртка з гри на народних інструментах важливе місце займає ансамблева гра, для якої характерні всі притаманні колективній діяльності особливості: наявність загальної мети, що вимагає зусиль усіх членів колективу; розподіл виконавських функцій серед членів ансамблю; встановлення між виконавцями стосунків взаємної залежності й відповідальності [12, с. 146].

Поряд із навчанням спілкування являє собою специфічну діяльність, у процесі і результаті якої учні набувають різноманітні знання, оволодівають певними вміннями та навичками, засвоюють певні звички. Спілкуючись у процесі різних видів сумісної діяльності, учні пізнають характери один одного, вчаться сприймати і розуміти інших людей, усвідомлювати й оцінювати самих себе. Формування колективістичних взаємин між учнями і становлення самого дитячого колективу – дві сторони єдиного процесу. Запорукою успіху стосовно кожної із цих сторін є включення учнів у певні види сумісної, колективної діяльності. При цьому необхідно, щоб сама спільна діяльність та особливості її організації відповідали таким вимогам:

- цілі діяльності мають стати мотивами діяльності дітей; оскільки при цьому порівняно легко відбувається так званий «мотив на мету»;

- структура музичної діяльності й способи її організації повинні забезпечувати можливість усвідомлення кожним учнем важливість його особистого внеску для успішного досягнення мети всього колективу;

- важливе значення має усвідомлення учнями суспільного значення результатів їхньої колективної діяльності;

- діяльність учнів, побудована на основі оптимальної самоактивності й самоорганізації як колективу в цілому, так і всіх його членів, забезпечить удосконалення структури і виховних функцій самого колективу, його впливу на кожного вихованця;

- заохочення, підтримка та стимулювання ініціативи кожного члена колективу створюють умови для розкриття його творчих можливостей.

Застосування музики як виховного засобу базується на основі правильної методики у доборі музичного матеріалу і новітніх форм проведення роботи з його ефективного використання, що сприятиме ефективнішому залученню вихованців до художньо-творчої діяльності, яка в повній мірі сприятиме музично-естетичному вихованню.

В. Шацька радила педагогам «...щоб ставити правильно роботу, треба самому розібратися у кожному творі з боку його музичного змісту й форми та можливості використання для розбору з учнями, необхідно поповнювати свої теоретичні знання. Треба також розвивати й завойовувати відповідний авторитет в аудиторії» [14, с. 112].

Таким чином, нами виокремлено психолого-педагогічні особливості музично-естетичного виховання підлітків

засобами народно-інструментального виконавства у закладах позашкільної освіти, а саме:

- музично-естетичне виховання підлітків у закладах позашкільної освіти за змістом і за формою, рольовий зв'язок між підлітком і педагогом-керівником гуртка;

- музична діяльність підлітків, заснована на добровільності, особистісно зорієнтованому підході до інтересів і здібностей кожного вихованця;

- особливості змісту освітнього процесу закладів позашкільної освіти, а саме: наявність різноманітних (у т. ч. індивідуальних) типових, авторських, комплексних тощо програм, прогнозованим результатом реалізації яких є не лише поглиблені знання, вміння, спеціальні навички учнів, але й розвиток особистості вихованця, становлення його індивідуальності, формування системи цінностей;

- індивідуальний підхід у сполученні із соціальною спрямованістю діяльності створює можливості дитині знайти своє місце в колективі.

Музично-естетичне виховання ґрунтується на принципах: гуманізації (домінування ідеї унікальності кожного вихованця); визнанні самоцінності дитинства, орієнтації на створення комфортних психологічних умов для розвитку творчого потенціалу вихованця; дитиноцентризмі (пріоритет інтересів і потреб вихованця); природовідповідності та культуровідповідності (орієнтація на врахування індивідуальних природних задатків і можливостей розвитку підлітка); єдність процесу музично-естетичного виховання і соціокультурного середовища; творчої співпраці вихованців і педагога на основі партнерства, утвердження стосунків творчої співучасті у процесі музичної діяльності для досягнення спільних творчих результатів; індивідуалізації, що передбачає не лише врахування індивідуальних особливостей вихованця, а й прийняття його цінностей для розвитку його неповторності.

Висновок. Таким чином, найсприятливішим періодом музично-естетичного виховання засобами народно-інструментального виконавства у закладі позашкільної освіти є підлітковий вік, якому властиві психологічні вікові новоутворення, що позитивно впливають на розвиток духовності особистості, її психічних функцій (підвищена емоційність, прагнення до ідеалу): сприяють розвитку моральних, громадянських, естетичних почуттів, емоційної чуйності на навколишню дійсність; сприяють на якісні зміни в інтелектуальній сфері (формування абстрактного, теоретичного та інших видів мислення), що розвиває самосвідомість підлітків, засвоєння загальнолюдських цінностей; сприяють розвитку самоконтролю, самокритичності, здатності до взаємодії, становленню Я-концепції, що розвиває здатність до самооцінки, самоаналізу, рефлексії, саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Быкова О. В. Музыкально-эстетическое развитие подростка в современной детской школе искусств. *Теория и практика образования в современном мире* : материалы междунар. науч. конф. Санкт-Петербург : Реноме, 2012. С. 158–159.
2. Бруднов А. К. Система воспитания и дополнительного образования детей: от идей до внедрения. Из опыта работы российских внешкольных учреждений. *Педагогика*. 1999. № 6. С. 26–32.
3. Вопросы подростковой и эстетической культуры школьников. Вып. 2. / под ред. Г. В. Арзамовой, Л. В. Богомоловой и др. Москва : Интербух "НПА Лад", 1993. 77 с.
4. Ганнусенко Н. Позашкільна освіта: минуле та сьогоднішнє. *Педагогічна газета*. 2003. № 6. С. 7.
5. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Київ : Радуга, 1994. 61 с.
6. Журба К., Заредікова Е. Формування духовної культури у дітей середньої ланки школи. *Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти* : матеріали методологічного семінару АПН України / за ред. С. Д. Максименко. Київ, 2005. С. 338–342.
7. Коваль Л. Г. Виховання почуття прекрасного. Київ : Рад. школа, 1983. 120 с.
8. Міленін В. М. Інноваційна модель виховного простору сучасного позашкільного навчального закладу : посібник. Київ, 2013. 160 с.
9. Мухина В. С. К проблеме социального развития ребёнка. *Психологический журнал*. 1980. Т. 1, № 5. С. 43–53.
10. Пустовіт Г. П. Деякі аспекти методології позашкільної освіти. *Шлях освіти*. 2000. № 2. С. 11–15.
11. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання : навч.-метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1997. 248 с.
12. Сироежко О. В. Формування музично-естетичної культури підлітків засобами народно-інструментального виконавства в позашкільних навчальних закладах. *Глаголь добро* : susp.-гуманітарний альманах наук.-пед. бібліотеки м. Миколаєва. Миколаїв, 2011. № 1. С. 146–149.
13. Суценко Т. І. Позашкільна педагогіка : навч. посіб. Київ : ІСДО, 1996. 144 с.
14. Шацкая В. Н. Музыкально-эстетическое воспитание детей и юношества. Москва : Педагогика, 1975. 200 с.

References

1. Bykova, O. V. (2012). Muzykalno-esteticheskoe razvitie podrostantka v sovremennoi detskoj shkole iskusstv. *Teoriia i praktika obrazovaniia v sovremennom mire*: materialy mezhdunar. nauch. konf. (pp. 158-159). Sankt-Peterburg: Renome [in Russian].
2. Brudnov, A. K. (1999). Sistema vospitaniia i dopolnitelnogo obrazovaniia detei: ot idei do vnedreniia. Iz opyta raboty rossiiskikh vneshkolnykh uchrezhdenii. *Pedagogika*, 6, 26-32 [in Russian].
3. Arziamovoi, G. V., & Bogomolovoi, L. V. (Eds.). (1993). *Voprosy podrostkovoi i esteticheskoi kultury shkolnikov* (ls. 2). Moskva : Interobuch "NPA Lad" [in Russian].
4. Hannusenکو, N. (2003). Pozashkilna osvita: mynule ta sohodennia. *Pedahohichna hazeta*, 6, 7 [in Ukrainian].
5. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Київ : Радуга, 1994. 61 с.
6. Zhurba, K., & Zaredikova, E. (2005). Formuvannia dukhovnoi kultury u ditei serednoi lanky shkoly. In S. D. Maksymenko (Ed.), *Teoretyko-metodolohichni problemy rozvytku osobystosti v systemi nepererвної osvity: materialy metodolohichnoho seminaru APN Ukrainy* (pp. 338-342). Kyiv [in Ukrainian].
7. Koval, L. H. (1983). *Vykhovannia pochuttia prekrasnoho*. Kyiv [in Ukrainian].
8. Milenin, V. M. (2013). *Innovatsiina model vykhovnoho prostoru suchasnoho pozashkilnoho navchalnoho zakladu*: posibnyk. Kyiv [in Ukrainian].
9. Mukhina, V. S. (1980). K probleme sotcialnoho razvitiia rebenka. *Psikhologicheskii zhurnal*, 1, 5, 43-53 [in Russian].
10. Pustovit, H. P. (2000). Deiaiki aspekty metodolohii pozashkilnoi osvity. *Shliakh osvity*, 2, 11-15 [in Ukrainian].
11. Rostovskiy, O. Ya. (1997). *Pedahohika muzychnoho sprymannia: navch.-metod. posib*. Kyiv: IZMN [in Ukrainian].
12. Syroiezsko, O. V. (2011). Formuvannia muzychno-estetychnoi kultury pidlitkiv zasobamy narodno-instrumentalnoho vykonavstva v pozashkilnykh navchalnykh zakladakh. *Hlahol dobro: susp.-humanitarnyi almanakh nauk.-ped. bibliotekym*. Mykolaieva. Mykolaiv, 1, 146-149 [in Ukrainian].
13. Sushchenko, T. I. (1996). *Pozashkilna pedahohika*: navch. posib. Kyiv: ISDO [in Ukrainian].
14. Shatckaia, V. N. (1975). *Muzykalno-esteticheskoe vospitanie detei i iunoshhestva*. Moskva: Pedagogika [in Russian].

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 31.08.2019

Сироежко Ольга. Психолого-педагогические особенности музыкально-эстетического воспитания подростков средствами народно-инструментального исполнительства в заведениях внешкольного образования.

Рассматривается роль искусства, в частности музыкальное и народно-инструментальное исполнительство, как фактор музыкально-эстетического воспитания подростков. Особое внимание уделено технологиям направленными на всестороннее развитие воспитанников таких коллективов, как народно-инструментальные. Рассмотрены особенности подросткового возраста. Осуществлен анализ педагогических идей проблемы музыкально-эстетического воспитания в целом и отдельных ее аспектов. В работе автор рассматривает вопросы, связанные с формированием интереса к народно-инструментального исполнительства подростков. Анализируются труды ведущих ученых, которые дают представление о современном уровне проблемы развития познавательного интереса школьников и их личностно-ориентированного обучения. Определена сущность интереса к народно-инструментального исполнительства. Современный период обновления украинского общества, его духовное возрождение выдвигают перед педагогической наукой задачу по усилению связи между культурой и образованием, что обусловлено утверждением идей самоценности человеческой личности, гуманистической сущности национально ориентированного мировоззрения молодёжи. Государственная национальная программа «Образование» («Украина XXI века») декларирует главную цель общества – создание жизнеспособной системы воспитания для обеспечения возможностей постоянного духовного самосовершенствования личности, формирования интеллектуального и культурного потенциала как высшей ценности нации. В современных условиях реформирования всех звеньев образования в Украине принципиальное значение приобретает рассмотрение внешкольной деятельности как целостной педагогической системы музыкально-эстетического воспитания личности школьника в специфических условиях её обучения и жизнедеятельности. Наиболее характерными особенностями последней является непринужденное, неформальное общение и самовыражения, свободный выбор форм и средств деятельности, их использования с учетом уже сформированы ценностные ориентации, внутренние мотивационные установки воспитателя и воспитанников. Воспитание, так же как и обучение, формирование и развитие являются составными целостного процесса личности школьника, осуществляется под воздействием внешних общественных факторов и внутренних процессов саморазвития ученика. Концепция Новой украинской школы, закладывая новое содержание и подходы к школьному образованию, провозглашает необходимость её тесного сотрудничества с внешкольным образованием с целью выявления индивидуальных склонностей и способностей каждого ребенка и его целенаправленного развития. Концепция художественно-эстетического воспитания школьников закладывает основы обеспечения высокой художественно-эстетической образованности и воспитанности детей и молодежи Украины

Ключевые слова: подростки; музыкально-эстетическое воспитание; заведения внешкольного образования; народно-инструментальное исполнительство

Syroizhko Olha. Psychological and Pedagogical Features of Musical and Aesthetic Education of Adolescents by Means of Folk-Instrumental Performance in Extracurricular Schools.

S The paper deals with the role of art, in particular musical and folk-instrumental performance, as a factor in the musical and aesthetic education of adolescents. Particular attention is paid to technologies aimed at the comprehensive development of students of such groups as folk-instrumental. The features of adolescence are considered. The pedagogical ideas of the problem of music-aesthetic education in general and its individual aspects are analyzed. In this work the author deals with issues related to the formation of interest in folk instrumental performance of teenagers. The works of leading scientists are analyzed, which give an idea of the current level of the problem of the development of cognitive interest of students and their personality-oriented learning. The essence of interest in folk-instrumental performance is determined. The modern period of renewal of Ukrainian society, its spiritual revival, set before the pedagogical science the task of strengthening the connection between culture and education, which is conditioned by the affirmation of ideas of self-worth of the human personality, the humanistic essence of the nationally oriented outlook of the youth. The State National Program «Education» («Ukraine of the 21st Century») declares the main goal of society – the creation of a viable education system to provide opportunities for continuous spiritual self-improvement of the individual, the formation of intellectual and cultural potential as the highest value of the nation. In the current conditions of reforming all educational units in Ukraine, it is of fundamental importance to consider extracurricular activities as a holistic pedagogical system of musical and aesthetic education of the student's personality in the specific conditions of his / her learning and activity. The most characteristic features of the latter are the casual, informal communication and self-expression, the free choice of forms and means of activity, their use in view of the already formed value orientations, the internal motivational settings of the tutor and the pupils. Education, as well as learning, formation and development, are components of a holistic process of creating a student's personality, carried out under the influence of external social factors and internal processes of student's self-development. The concept of the New Ukrainian School, laying out new content and approaches to school education, proclaims the need for its close collaboration with extracurricular education in order to identify the individual inclinations and abilities of each child and its purposeful development. The concept of artistic and aesthetic education of schoolchildren lays the foundations for ensuring high artistic and aesthetic education and upbringing of children and youth of Ukraine.

Key words: adolescents; musical-aesthetic education; out-of-school educational establishments; folk-instrumental performance

Сироечко Ольга В'ячеславівна, завідувачка відділу художньо-естетичної роботи Будинку творчості дітей та юнацтва Інгульського району м. Миколаєва

E-mail: divocvit2010@gmail.com